

Psikolojiye Giriş

Evrim, Duygular ve Mantık:
Duygular 2. Kısım
Ders 12

Onur Kültürü

- Hukuka güvenemezsiniz
- Kolay alınabilen bazı kaynaklar (örneğin sığır çobanları)
- Kaynaklarınızı elinizde tutabilmeniz adına şiddetli misillemelere ilişkin bir ün kazanmanız önemlidir

Hiçbir şekilde iletişim kurulamazsa ne olur?

- Tek başlarına kapatılan maymunlar
- Zorlu yetimhane koşullarında kalan insanlar

Sosyal duygular

Akraba olmayanlara karşı diğergâmlık

Hayvanlar akrabaları olmayanlara karşı iyi davranırlar

- Tımarlama
- Uyarı çığılıkları
- Ortak çocuk bakımı
- Yemek paylaşımı
 - Örneğin vampir yarasalar

Böyle bir durum nasıl evrilmiş olabilir?

- Bireyler, birlikte çalıştıklarında tek başlarına çalışarak sağlayacaklarından daha çok yarar sağlarlar.
- Ancak...

Beleşçi sorunu

- İşbirliği daimi değildir.
- Hayvanları bedelini ödemedenden yararı gasp etmeye yönlendiren genler avantajlıdır
- A Geni: diğerlerinden kan al, sen de kan ver
- B Geni: diğerlerinden kan al ancak sen kan verme
- B Geni, A Geninden çok daha fazla üretilir
- Öyleyse diğergâmlık nasıl evrilmiş olabilir?

Beleşçileri saptama

- Karşılıklı diğergâmlık ancak hayvanların beleşçileri cezalandırmasıyla evrilebilir
- Bu durum birçok zihinsel aracı gerektirmektedir:
 - Beleşçileri fark etme
 - Bu bireyleri hatırlama
 - Cezalandırma güdüsü

İşbirliğinde vaka çalışması: Tutuklunun İkilemi

Beleşçi sorunu

- İşbirliği daimi değildir.
- Hayvanları bedelini ödemededen yararı gasp etmeye yönlendiren genler avantajlıdır
- A Geni: diğerlerinden kan al, sen de kan ver
- B Geni: diğerlerinden kan al ancak sen kan verme
- B Geni, A Geninden çok daha fazla üretilir
- Öyleyse diğergâmlık nasıl evrilmiş olabilir?

Tüm “Tutuklu İkilemi” çalışmalarının ortak noktası

- Diğer kişinin işbirliği yaptığı durumda kaçmak en avantajlı durumdur
- Diğer kişi işbirliğinden kaçarken işbirliği yapmak en kötü durumdur
- İki kişi için de en iyisi ikisinin de işbirliği yapmasıdır
- İki kişi için de en kötüsü ikisinin birden işbirliğinden kaçmasıdır

Tüm “Tutuklu İkilemi” çalışmalarının ortak noktası

- Karşı tarafın ne yaptığından bağımsız olarak sizin için en iyisi işbirliğinden kaçmaktır
- Ancak ikiniz birden işbirliğinden kaçarsanız bu ikinizi de daha kötü duruma düşürür!

EŞİM

HAYIR EVET

HAYIR

BEN

EVET

EŞİM

HAYIR EVET

HAYIR

BEN

EVET

İkimiz de yaparsak sorun yok

EŞİM

HAYIR EVET

HAYIR

BEN

EVET

İkimiz de yaparsak sorun yok

Ben her şeyi alırım eşim kaybeder

EŞİM

HAYIR EVET

HAYIR

BEN

EVET

İkimiz de yaparsak sorun yok

Ben her şeyi kaybederim eşim her şeyi alır

Ben her şeyi alırım eşim kaybeder

EŞİM

	HAYIR	EVET
BEN	HAYIR İkimiz de yaparsak sorun yok	EVET Eşim her şeyi alır ben kaybederim
	EVET Ben her şeyi alırım eşim kaybeder	EVET İkimizin de sonu kötü olur

A ÜLKESİ

	HAYIR	EVET
B ÜLKESİ	HAYIR	EVET

A ÜLKESİ

	HAYIR	EVET
B ÜLKESİ	HAYIR İkisi de yaparsa sorun yok	EVET

A ÜLKESİ

	HAYIR	EVET
B ÜLKESİ	HAYIR İkisi de yaparsa sorun yok	EVET B ülkesi her şeyi alır A ülkesi hiçbir şey alamaz

A ÜLKESİ

		HAYIR	EVET
B ÜLKESİ	HAYIR	İkisi de yaparsa sorun yok	A ülkesi her şeyi alır B ülkesi hiçbir şey alamaz
	EVET	B ülkesi her şeyi alır A ülkesi hiçbir şey alamaz	

A ÜLKESİ

		HAYIR	EVET
B ÜLKESİ	HAYIR	İkisi de yaparsa sorun yok	A ülkesi her şeyi alır B ülkesi hiçbir şey alamaz
	EVET	B ülkesi her şeyi alır A ülkesi hiçbir şey alamaz	İkisi de hiçbir şey alamaz

Rekabet

- 63 bilgisayar programı

Kazanan:

Diş diş (Anatol Rapaport)

- (1) Bir bilgisayar programıyla ilk defa karşılaşıyorsan işbirliğine git
- (2) Bundan sonraki her denemede karşıdaki programın bir önceki denemede yaptığını yap

Diş Diş

- NAZİK – başlangıçta arkadaşça
- SAF DEĞİL – kaçarsanız o da geri kaçar
- BAĞIŞLAYICI – bir kez nazik olduğunuzda o da tekrar nazik olur
- ŞEFFAF – ortak bir amaç için onunla nasıl çalışılması gerektiğini anlamak kolaydır

Sosyal Duygular ve “Tutuklunun İkilemi”

- Bizimle işbirliğine giren insanlara karşı **MİNNET** duyarın ve onlardan **HOŞLANIRIZ**. Bu da bizi gelecekte onlara karşı nazik davranmaya yönlendirir
- Bize ihanet edenlere karşı **KIZGINLIK** ve **GÜVENSİZLİK** hissederiz. Bu da bizi gelecekte onlara ihanet etmeye ya da o kişileri uzak tutmaya iter.
- Bizimle işbirliği eden birisine ihanet ettiğimizde **SUÇLULUK** duyarız. Bu da bizi gelecekte o insanlara karşı daha iyi davranmaya iter.

Ültimat Oyunu

- A kişinin 10\$'ı var.
- A kişisi, B kişisine kendisinin belirleyeceği miktarda para verebilir (en az 1\$, en fazla 10\$)
- B kişisi, kendisine önerilen bu parayı kabul ya da reddedebilir (eğer öneriyi reddederse oyundaki kimse para alamaz)

Ültimat Oyunu Altında Yatan

- 1\$ almak hiçbir şey almamaktan iyidir
- Bu yüzden akılcı bir insan 1\$lık teklifi kabul etmelidir
- Bu yüzden A kişisi 1\$ önermelidir

Ancak insanlar katıksız biçimde akılcı değiller

- Adaletsiz dağılımları kabul etmezler
- Adaletsiz dağılımları kasten reddederler
- Bu yüzden A kişisi 1\$'dan daha fazlasını önermek zorundadır

Akılcı Olmamanın Yararları

- Akılcı bir insan kolaylıkla sömürülebilir
- Tahrik ve saldırılara karşılıkları her zaman ölçülü ve uygundur
- Sinirli yapıda bir kişi avantajdadır
 - “Benimle dalaş da öldüreyim seni”
- Eğer bu yeterince ikna edici olursa karşıdaki kişi dalaşmayacaktır

- Pek çok cinayet aşığılama, küfür ve küçük tacizlerden kaynaklanmaktadır
- “Kronik olarak çatışan ve savaşan toplumlarda, temel gerekliliklerden birisi – insana dair bir özellik, şiddet kapasitesidir. Diğer yanağını çevirmek azizce bir davranış değil, sadece aptalca ya da rezilce bir zayıflıktır”

Onurun önemi kültüre bağlıdır

- Hukuka güvenemezsiniz
- Kolay alınabilen bazı kaynaklar (örneğin sığır çobanları)
- Kaynaklarınızı elinizde tutabilmeniz adına şiddetli misillemelere ilişkin bir ün kazanmanız önemlidir

Onur Kültürü

- Hukuka güvenemezsiniz
- Kolay alınabilen bazı kaynaklar (örneğin sığır çobanları)
- Kaynaklarınızı elinizde tutabilmeniz adına şiddetli misillemelere ilişkin bir ün kazanmanız önemlidir

Onur Kùltürü

İskoç dağlıları, Masai savaşçıları, Bedevi tuc̄carlar ve Batılı kovboylar

Güney Amerika

- İrlandalı ve İskoç sığır çobanlarının yerleştiği bölgedir

Bu Ne Fark Yaratır?

- Silah yasaları
- İşkence ve idam cezaları
- Orduya karşı tutumlar
- Onur için iřlenen suçlara karşı daha fazla affedicilik
- Yalnızca belli koşullar altında daha yüksek oranda şiddet

Psikolojik Bir Fenomen Olarak Onur

- Nisbett ve Wilson
- Michigan Üniversitesi öđrencileri
- İspanyol ya da Yahudi olmayan beyaz erkekler
- Testosteron ve kortizol düzeylerinde farklılık
- Sonraki davranışlarda farklılıklar
- şiddete eğilimin daha fazla olmaması

Kapsamlı Özet

- Korku, akrabalara duyulan sevgi, kızgınlık, minnet vb. Duygular normalden sapmalar ya da sistemdeki “cızırtılar” değildir
- Daha çok doğal ve sosyal çevreyle baş etmek için zarifçe yaratılmış karmaşık güdüsel sistemlerdir

“Her şey şu anda olduğu biçimdedir, çünkü bu şekilde oluşmuştur.”

- D'arcy Thompson

Okuma Raporu #5

Genellikle insanların özlerinde bencil oldukları söylenir.

Yaptığımız her şey – bizi cömert ve düşünceli olduğumuzdan yaptığımız gibi görünen her şey – aslında kendi çıkarlarımızdan kaynaklanmaktadır.

Bu düşünceye katılıyor musunuz? Raporunuzda mutlaka akraba seçimi, karşılıklı diğergâmlık, “bencil genler” ile yakınsak ve nihai açıklamalar arasındaki farkları açıklayıp tartışınız.